

ПОРТФОЛІО СУЧАСНОЇ ШКОЛИ**Робота зі здібними та обдарованими дітьми:
організаційно-управлінський аспект****Людмила ПОРОХ,**

директор гімназії «Міленіум» №318,
заслужений працівник освіти України,

Надія ОСІННА,

заступник директора з навчально-виховної роботи
гімназії «Міленіум» №318

Інтеграція України в загальноєвропейський простір зумовлює нові тенденції в розвитку освіти. У цих умовах виникла нагальна потреба суспільства в творчих, діяльних, обдарованих, інтелектуально й духовно розвинених громадянах. Саме це й дало поштовх відродженню та створенню таких навчальних закладів, як ліцеї, гімназії, коледжі. Основним завданням, що передбачає концепція розвитку цих закладів, є виховання творчої особистості, обдарованої дитини.

Що ж таке обдарованість? Це поняття є цікавим не лише для науковців, але й для педагогів-практиків. Обдарованість – це сукупність здібностей, які допомагають людині досягати вагомих результатів в одному або кількох видах діяльності й приносити користь суспільству.

В.Моляко у своїх дослідженнях запропонував реєстр визначення обдарованості, який охоплює задатки, нахили, загальні здібності, спеціальні здібності, творчі здібності, обдарованість, творчу обдарованість, талант, геніальність [2]. У дитячому віці найбільш важливим є визначення загальних та спеціальних здібностей школярів, на основі яких надалі треба розвивати творчість, плекати обдарованість, талант, що дасть можливість людині вже в дорослому віці вийти на рівень геніальності. Тому завданням для педагогічних працівників є виявлення та розпізнання типу здібностей дитини і визначення рівня можливостей їхнього розвитку.

М.Босенко вважає, що вчитель повинен вміти бачити в дитині різні типи здібностей. Дослідниця пропонує виділяти такі типи:

– загальні здібності – здатність кожної людини до сприйняття, засвоєння та відображення інформації;

– гуманітарні здібності – здатність особистості до літературно-філософської діяльності;

– математичні здібності – наявність добре розвиненої логіки;

– здібності до академічного навчання – комплекс здібностей, які сприяють успішному навчанню та підкріплені вольовими зусиллями;

– спеціальну обдарованість – виявляється в тенденції досягнення успіху в одній чи декількох сферах діяльності;

– загальну обдарованість – це рівень задатків, схильностей особистості, які свідчать про високий ступінь інтелектуального, моторного та сенсорного розвитку [1].

Характерні особливості обдарованих дітей визначив за результатами своїх досліджень і Н.Лейтес [3]. Такі діти мають хорошу пам'ять, добре розвинене абстрактне мислення, дуже активні й завжди зайняті продуктивною діяльністю, вимогливі до себе, наполегливі в досягненні результату, досягають успіхів у навчанні. Обдаровані діти краще за інших здатні до самостійної діяльності, спостережливі, вміють фантазувати, ставлять багато запитань, виявляють інтерес до читання, мають великий словниковий запас.

Проблему обдарованості досліджували багато науковців, педагогів, психологів. Педагогічний колектив гімназії «Міленіум» №318 також працює над цією проблемою. Одним зі своїх пріоритетних завдань ми вважаємо виявлення та розвиток здібностей якомога більшої кількості учнів, адже кожна дитина має певні здібності, які необхідно своєчасно виявити та розвивати.

Питання виявлення й розвитку обдарованості нині перейшли на якісно новий рівень. Педагогічний колектив розглядає це як виконання тривалої програми, що потребує впровадження і використання різноманітних методів і форм роботи. Сприяння розвитку обдарованої особистості є головним імпульсом діяльності нашої гімназії. Творчий потенціал кожної дитини виявляється на початку навчання, і надалі систематично й послідовно створюються умови для його розвитку. Для цього в закладі запроваджено відповідну систему роботи (див. схему 1).

Схема 1

Система роботи з обдарованими та здібними дітьми

Науково-методична рада гімназії проводить аналітико-прогнозувальну, науково-дослідну, консультативну роботу з виявлення і розвитку обдарованих та здібних дітей.

Будь-яка діяльність, зокрема й робота з обдарованими дітьми, має починатися з планування. Але для того, щоб план був дієвим, необхідно володіти інформацією про всі складові цього процесу. Тому щорічному плануванню відповідної роботи передуює аналіз усіх показників навчальної діяльності. Починається він з аналізу навчання учнів з кожного предмета. Всі дані узагальнюються в єдині показники рівня навчання за семестрами, за результатами підсумкової державної атестації, а також за підсумками участі дітей в олімпіадах, МАН, конкурсах та змаганнях.

Серйозну увагу приділяємо аналізу моніторингових досліджень рівня успішності учнів. Двічі на рік видаємо накази про підсумки навчальних досягнень, а результати доводимо до відома всіх учителів, учнів, батьків. Вони стають предметом обговорення на засіданнях методичних комісій, педагогічних радах та нарадах при директорі. Це є основою для складання планів роботи на наступний навчальний рік та на перспективу. Адміністрація моделює базовий план, визначає освітнє ядро. План зберігає в необхідному обсязі всі обов'язкові

предмети навчання. Додаткові предмети формуються відповідно до потреб учнів та побажань батьків, з огляду на можливості та перспективи нашого закладу.

Інноваційні процеси, які здійснюються в освіті, неможливі без активної участі та консультацій фахівців психологічної служби. У гімназії її очолює доктор психологічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Наталія Юріївна Максимова. До складу служби входять чотири психологи, які здійснюють психологічну діагностику інтелектуальних, творчих здібностей дитини та працюють за такими основними напрямками:

- психологічна діагностика та моніторинг розвитку учнів;
- корекційно-розвивальна робота (пізнавальна, особистісна, соціальна сфери);
- просвітницька робота (розвиток психологічної культури, профорієнтація, профілактика негативних явищ, батьківський лекторій);
- науково-методична робота.

Діяльність психологічної служби спрямована на роботу з учнями всіх вікових груп, тісну співпрацю з батьками, вчителями та керівництвом.

Педагогічний аспект впливу на розвиток обдарованості учнів належить учителю. Тому адміністрація гімназії проводить систематичну роботу серед учителів, організовуючи семінари, тренінги, майстер-класи тощо; залучаючи їх до участі в районних, міських, всеукраїнських та міжнародних заходах, до керівництва методичними комісіями та навчання на курсах підвищення кваліфікації.

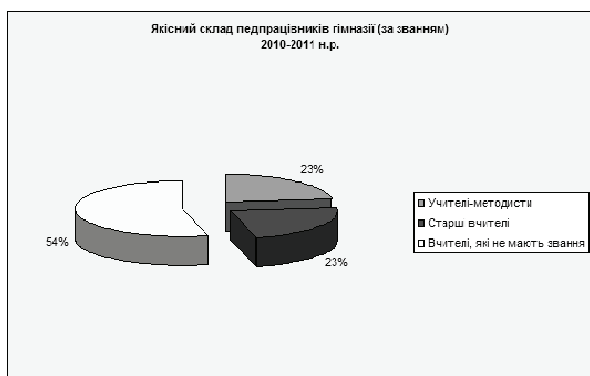
Велику увагу приділяємо атестаційному періоду учителів, коли відбувається узагальнення досвіду роботи та результатів діяльності за звітний період. Самоосвітня діяльність кожного вчителя – найважливіша складова його професійного зростання. Більше того, творчі вчителі беруть участь і в науково-дослідній, аналітичній роботі, зокрема, це робота над проблемною темою гімназії «Розвиток творчого потенціалу дитини з урахуванням її

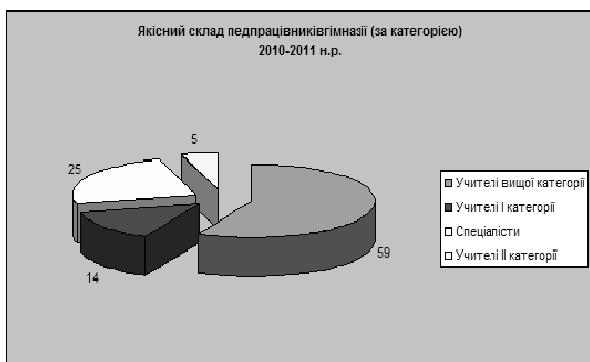
Учні гімназії – активні учасники Міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру»

індивідуальних можливостей та соціальної ситуації розвитку», творчі звіти. При цьому вони використовують різні форми методичної роботи. Учитель має бути не просто фахівцем високого рівня, а й забезпечувати варіативність, особистісну й практичну орієнтацію освітнього процесу, вводячи інтерактивні, діяльнісні компоненти, повинен уміти розвивати здібності, необхідні для продовження навчання відповідно до сфери професійної діяльності. Нашим девізом на цьому шляху є слова: «Від творчого вчителя – до творчого учня». З метою створення умов для творчої діяльності вчителів активно залучаємо їх до апробації та рецензування нових підручників і посібників.

Навчально-виховний процес у гімназії здійснюють 103 висококваліфіковані педагоги. Серед них: кандидатів наук – 5; заслужених працівників освіти України – 1; відмінників освіти України – 8; відмінників столичної освіти – 1; вчителів-методистів – 23; старших учителів – 23; учителів вищої кваліфікаційної категорії – 57; I кваліфікаційної категорії – 14; II кваліфікаційної категорії – 5; спеціалістів – 25. Наочніше склад працівників гімназії за категорією та званням представлено на рис. 1.

а

б

Рис. 1. Якісний склад педагогічних працівників гімназії (2010/2011 н.р.):
а – за званням; б – за категорією

Під час навчального процесу вчителі застосовують різні методи й прийоми розвивального на-

Директор гімназії «Міленіум» №318 Людмила Порох, ректор НПУ імені Михайла Драгоманова Віктор Андрущенко, голова піклувальної ради гімназії «Міленіум» №318 Анатолій Толстоухов під час зустрічі з питань наукової співпраці між університетом і гімназією

вчання, спрямованого на саморозвиток особистості. Ми усвідомлюємо, що це забезпечує якісні зміни в інтелектуальній, емоційно-вольовій та особистісній сферах учня. Вибір методів такого навчання залежить від віку дітей, їхнього розвитку, інтересів, характеру навчального матеріалу та майстерності вчителя. У початкових класах найефективнішими є ігрові методи навчання. У середніх класах застосовують евристичні, проблемні, інтерактивні методи роботи. У старших класах – дослідні, зорієнтовані на вибір майбутньої професії або сфери діяльності. Саме особистісно орієнтоване навчання й виховання в гімназії дає конкретні дитині можливість визначитися, бо передбачає вибір форм і засобів освіти та виховання як у навчальній, так і в позаурочній час для задоволення духовних запитів дитини, її пізнавальних та інтелектуальних інтересів і можливостей.

Наші гімназисти стабільно посідають високі призові місця на II (районному) та III (міському) етапах всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін. Щороку збільшується кількість учасників та переможців конкурсу МАН. Багато наших учнів – активні учасники Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика, Всеукраїнського природничого інтерактивного конкурсу «Колосок», Міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру», Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості «Таланти твої, Україно!», Всеукраїнського телевізійного дитячого конкурсу «Крок до зірок», конкурсів «Карпатська осінь», «Боромля». Серед наших вихованців є майстри та кандидати в майстри спорту з художньої гімнастики, фіналісти міжнародних турнірів з бальних танців. Уже втретє старшокласники беруть участь у міжнародній освітній програмі «Модель ООН». За активності у грі команда гімназії отримала сертифікат, який надав їй можливість вийти на міжнародний рівень. Отже, методична робота в гімназії налагоджена так, щоб

*Майстер-клас учителя історії
Людмили Богдановської відвідує Джон Хамер*

надати всім учням можливість проявити себе в різних галузях науки, у спорті, мистецтві.

Ми успішно співпрацюємо з вісьмома ВНЗ України: Національним педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова, Інститутом філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київським національним університетом культури і мистецтв, Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана, Київським міжнародним університетом, Національним авіаційним університетом, Національною академією управління, Українсько-американським гуманітарним інститутом «Висконсінський міжнародний університет (США) в Україні».

Зокрема, в жовтні відбулася зустріч з питань наукової співпраці викладачів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з учнями та вчителями нашої гімназії.

Більш ніж півсотні школярів готують роботи для Малої академії наук України з гуманітарних, природничих, фізико-математичних дисциплін. У цій серйозній справі не обійтися без наукового керівника. Тому окрім педагогів, талановитій молоді допомагають представники професорсько-викладацького складу ВНЗ. Цього року було укладено угоду з Національною академією педагогічних наук України та Інститутом психології ім. Г.С. Костюка НАПН України.

У гімназії впроваджено три профілі навчання: іноземної філології, української філології та суспільно-гуманітарний. Аналіз вступу наших випускників до вищих навчальних закладів свідчить про те, що більшість дітей обрала спеціальності, пов'язані з вивченням дисциплін саме лінгвістичного та суспільного спрямування. Варто сказати, що всі наші випускники щороку стають студентами престижних ВНЗ столиці, а дехто продовжує навчання за кордоном.

У минулому році серед учнів, які успішно склали ЗНО і виявили високий рівень знань, була випускниця 11-А класу Ольга Сосницька, яка отримала по 200 балів з трьох предметів. Тепер вона успішно навчається в Києво-Могилянській академії.

Кожен учень нашої школи має всі умови для розкриття свого творчого потенціалу, своїх здібностей. Джон Хамер, представник Великої Британії, один з радників королеви Єлизавети II з питань освіти, відвідавши нашу гімназію, сказав: «Отримав величезне задоволення від побаченого. У вас надзвичайно талановиті та здібні учні, а ще більш талановиті педагоги».

Література

1. *Босенко М.І.* Психолого-педагогічні умови розвитку обдарованості / М.І. Босенко // Шкільний світ. – 2001. – №24. – С. 9–10.
2. *Моляко В.А.* Проблемы психологии творчества и разработки подхода к изучению одарённости / В.А. Моляко // Вопр. психол. – 1994. – №5. – С. 86–95.
3. *Психология одарённости детей и подростков* / под ред. Н.С. Лейтеса. – М.: Академия, 1996. – 416 с.

Анонси

Людмила ПОРОХ, Надія ОСІННА

Робота зі здібними та обдарованими дітьми: організаційно-управлінський аспект

У статті викладено досвід діяльності гімназії «Міленіум» №318 щодо вивчення проблеми обдарованості дітей, виявлення та розвитку їх здібностей, створення умов для надання учням можливості проявити себе в різних галузях науки, у спорті, мистецтві. Розкрито роль у цій діяльності вчителів, психологічної служби та керівництва навчального закладу.

Ключові слова: гімназія, обдарованість, здібності, інноваційні процеси, профілі навчання.

Людмила ПОРОХ, Надежда ОСИННАЯ

Робота со способными и одарёнными детьми: организационно-управленческий аспект

В статье изложен опыт деятельности гимназии «Миллениум» №318 относительно изучения проблемы одарённости детей, выявления и развития их способностей, создания условий для предоставления учащимся возможности проявить себя в разных отраслях науки, в спорте, искусстве. Раскрыта роль в этой деятельности учителей, психологической службы и руководства учебным заведением.

Ключевые слова: гимназия, одарённость, способности, инновационные процессы, профили обучения.

Lyudmyla POROKH, Nadiya OSINNA

Work with capable and gifted pupils: organizational and administrative aspect

The article deals with the work experience of gymnasium 'Millennium' No. 318 on studying the problem of children's giftedness, revealing and developing of their capabilities. It is also to do with creating conditions to give children opportunities to show their worth in different spheres of science, sports and art. It reveals the role of teachers, psychological service and authority of educational establishment in this activity.

Keywords: gymnasium, giftedness, capability, innovative processes, profiles of learning.